

”Den bästa bönen är ordlös”

Hur kan jag leva mitt liv på ett bättre sätt? Jom kippur är en högtid för eftertanke och självreflektion. En ö av tid och årets längsta dag i synagogan.

Ur väderhornet väcker ett entonigt brölände – eller bön och gråt från själen – fram.
– Den bästa bönen är ordlös. När man inte tänker utan bara känner, säger Benjamin Gerber om ljudet som uppstår när han demonstrerar det snirkliga hornet. Blåser i shofar gör man en sista gång när jom kippur, årets största judiska högtid, är över.

– Hur har jag varit som människa det gångna året? Vad kan jag göra bättre? Det är det man ska fundera på under jom kippur, säger Benjamin Gerber, religiös tjänsteman i Judiska församlingen i Göteborg.

De flesta judiska högtider är knutna till historiska händelser men detta är helgen då man knyter ihop den större säcken. För att sedan öppna den och börja om på nytt.

Benjamin Gerber beskriver jom kippur som ett utrymme för reflektion. Att bända loss tiden ur vardagen behövs för att få perspektiv på livet, menar han.

Från fest till fasta

Enligt judisk tideräkning är det nu år 5778 i månaden Tishri. I år inföll rosh hashana mellan den 20 och 22 september. Det nya året främs med fest och god mat, granatäpplen, challebröd och honung. Under de tio dagarna mellan rosh hashana och jom kippur bedömer Gud hur varje människa lever sitt liv.

– Man brukar säga att räkenskaper i livets bok öppnas på rosh hashana och sluts på jom kippur. Själv brukar jag skämta och säga att Gud räknar in sina fäskallor, säger Benjamin Gerber.

Efter måltiden vid solnedgången börjar fastan. Man går till synagogan och läser bönen

Kol nidre. Blicken vänds inåt.

Att tillbringa hela dagen tillsammans i synagogan skapar samhörighet.

Man önskar varandra en god fasta. Man delar känslan av hunger och svaghet framåt eftermiddagen. Någon krokmar och smiter ut för en kopp kaffe. När barnen får äpplen och honung skämtar de vuxna sinsemellan: ”inga föräldrar får ta nu”.

– Musiken, scenen och ljuset – allt är skapat för att förstärka känslan. Som på en teater där även publikens inlevelse bidrar. Det gör också något med sinnet att inte äta eller dricka under ett dygn, säger han.

Framåt kvällen återkommer krafterna. En sista utdragen ton hörs från Shofar. Årets räkenskaper är förseglade.

På jom kippur är alla – även ”tredagarsjudarna”, som aldrig annars går i synagoga – där.

Men även till vardags ser Benjamin Gerber fler nya ansikten i synagogan.

– När det blåser kallt i samballet håller folk om sig mera. Då söker sig kanske fler till institutioner som känns mer familjära, funderar han.

Tar fram barndomsminnen

Mitt under vår intervju dyker kantom från Holland upp. Repertoaren inför jom kippur ska gas igenom. Benjamin Gerber erbjuder henne att vänta i synagoga, hastar tillbaka och ber om ursäkt för att det kört ihop sig.

– Ibland längtar jag efter att bara få vara som alla andra. Fixa i ordning mat hemma, gå till jom kippur och sedan gå hem, säger han och försöker att inte verka stressad.

Fast han vet inte om han hade klarat att bara vara älskade. Han har växt upp bakom

När det blåser kallt i samballet håller folk om sig mera. Då söker sig kanske fler till institutioner som känns mer familjära.

Benjamin Gerber, religiös tjänsteman i Judiska församlingen i Göteborg.

kulisserna, pappan var kantor i Judiska församlingen i Stockholm.

Han minns barndomens frände. Mamman som vallade syskonen, duschade och finklädda till en fullsatt synagoga. Lättanden när han som 13-åring skyndade hem för att bryta sin första fasta.

– Det var verkligen stort. Man hängde där hela dagen och på kvällen kom höjdpunkten, slutbönen.

Benjamin Gerber läser högt: ”... Gud är Herren över allt. Hör Israel, shema Yisrael... den eviga, han är Gud...”.

– Det var också en lättnad när helgen var över. Då började man om med ett rent blad framför sig, säger han.

Börjar uppskatta

Jom kippur handlar om att avstå. Därför har den, till skillnad från julafon och Jushögstiden chanukka, aldrig kidnappats av marknads-krafter och blivit presenterernas högtid.

– Av det man avhåller sig från får man uppskattning. Varje gång under veckan efteråt när jag ska äta brukar jag komma på mig själv med att tänka ”vilken tur att jag har mat”, säger Benjamin Gerber.

Han säger att idellet är att komma upp till en nivå där man är så fokuserad på vad jom kippur ytterst handlar om, att man inte tänker på att man är hungrig.

– Ibland finns det saker som är större och viktigare att tänka på än att stoppa mat i munnen och känna sig mätt, säger han.

MARIA STEEN
maria.steen@et.se

Det betyder uttrycken

● **Det judiska året** – enligt judisk tideräkning är det nu månaden Tishri och år 5778. Månadernas namn kommer från exilien i Babylonien. Veckans första dag är söndag. Den judiska dagen börjar och slutar vid solnedgången. Shabat och helgdagar börjar en timme före.

● **Rosh hashana** – det judiska nyåret. Högtiden infaller den första och andra dagen i månaden Tishri.

● **Jom kippur** – förlösningsdagen och årets heligaste dag då man fastar och tillbringar hela dagen i synagoga. Infaller tio dagar efter rosh hashana.

● **Shofar** – ett väderhorn som man blåser

I varje morgon under tretton dagar fram till rosh hashana för att väcka människorna ur sin vardagsdvala. När jom kippur avslutas blåser man en sista gång.
● **Kol nidre** – en bön om förlåtelse för de löften man under året inte lyckats hålla.

För Benjamin Gerber är den judiska högtiden Jom Kippur ett tillfälle att få perspektiv på livet. Han gör sig redo att blåsa in högtiden med sin shofar.